

Ocena knjige “Psihologija otroške igre. Od rojstva do vstopa v šolo”

LUDVIK HORVAT*

Univerza v Ljubljani, Oddelek za psihologijo, Ljubljana

Review of the book “Psychology of Child’s play. From infancy to school”

LUDVIK HORVAT

University of Ljubljana, Department of Psychology, Ljubljana, Slovenia

Ključne besede: malček, razvoj, otroška igra, razvojna psihologija, teorije

Key words: infant, development, childhood play, developmental psychology, theories

CC=2800

Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (ur.) (2001). *Psihologija otroške igre. Od rojstva do vstopa v šolo*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete (ISBN: ISBN 86-7207-130-1).

Knjiga z naslovom »Psihologija otroške igre. Od rojstva do vstopa v šolo« avtoric Ljubice Marjanovič Umek, Maje Zupančič, Tine Kavčič, Urške Fekonja, Petre Lešnik Musek in Saše Cečič Erpič, v kateri sta besedila uredili Ljubica Marjanovič Umek in Maja Zupančič, je novo delo v zbirki izdaj Znanstvenega inštituta Filozofske fakultete. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani namreč poteka bogata založniška in izdajateljska dejavnost s področja humanistike in družboslovja v treh različnih segmentih. Tiskovna komisija fakultete izdaja raznoliko učbeniško literaturo, ki se primarno uporablja za izvajanje posameznih izobraževalnih programov na sami fakulteti in pogosto še pri študiju drugih visokošolskih zavodov. Mnogi od teh učbenikov predstavljajo tudi sintezo

*Naslov / address: red. prof. dr. Ludvik Horvat, Univerza v Ljubljani, Oddelek za psihologijo, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: ludvik.horvat@ff.uni-lj.si

dolgoletnega raziskovalnega dela posameznih avtorjev. Znanstveni institut FF pa se osredotoča na izdajanje skorajda izključno del, ki predstavljajo raziskovalne dosežke na posameznih raziskovalnih programih ter projektih; toda tudi ta dela, zlati monografije, so pogosto - poleg medija za objavo samih rezultatov raziskovanja - dobrodošli študijski pripomočki. V to kategorijo del spada knjiga, ki jo predstavljam na tem mestu. Tretji in manjši segment objav na fakulteti so posamezne izdaje, ki jih izdajajo posamezni oddelki za svoje študijske potrebe, ali pa kot prigodne publikacije ob obletnicah posameznih dogodkov in jubilejih uglednih profesorjev.

Predstavljeno delo je rezultat obsežnega večletnega raziskovalnega dela skupine, ki deluje v okviru Katedre za razvojno psihologijo na oddelku za psihologijo. Nekatere avtorice delajo na tem področju že od pet do dvajset let; mlajše avtorice posameznih delov knjige pa so bile v zadnjih letih vključene v obsežno empirično raziskovanje zlasti zgodnjih pojavnih oblik igre. Zato v knjigi ni le prikaz najnovejših domačih in tujih sistemsko-teoretskih spoznanj o igri, ampak tudi bogato empirično gradivo iz lastnega še ne objavljenega raziskovanja. Prav ta moment pa je avtoricam tudi omogočil bogato ilustracijo posameznih zahtevnih tem s konkretnimi opisi in analizami otrokove igralne aktivnosti.

Za še tako dobrega poznavalca in raziskovalca otrokove igre je napisati monografijo o tej problematiki izredno zahtevna naloga. Da ne bi zašle v stransko ulico, so se avtorice že na samem začetku spretno zavarovale s samim podnaslovom ali dodatkom naslovu, ko bralcu povedo, da se bodo ukvarjale le s problematiko otrokove igre od rojstva do vstopa v šolo. To nam pove, da se avtorice ukvarjajo le z ontogenetskim vidikom otrokove igre in to na razvojno jasno opredeljenem obdobju. Druga omejitev pa je razvidna iz istega konteksta samega naslova, ko omejijo obravnavo pojava igralne aktivnosti le na psihološka vprašanja. Kot tretjo varovalko lahko omenimo kolektivno ustvarjanje, kjer se posamezne avtorice ukvarjajo le s posameznimi segmenti psihologije otrokove igre. Iz konteksta same knjige je to razvidno pri vsakem poglavju posebej, ker ga spremlja obsežen in relevanten seznam virov za obravnavano problematiko.

Če za uvod v predstavitvi knjige povzamem misli velikega ruskega psihologa L.S. Vigotskega, lahko trdim, da je igra nespecializirana in nediferencirana aktivnost; kot taka ima specifično vlogo v človeški ontogenezi duševnosti. Izgleda, da je igra idealen poligon za razvoj in testiranje najrazličnejših duševnih procesov, kajti v igralni aktivnosti otrok sam prevzame obe vlogi – vlogo drugega nasproti sebi in obratno – in na ta način postopno razvije kontrolo nad vsem, kar bi sicer lahko obvladal le s pomočjo odraslih. Za igro kot funkcionalni sistem ni karakteristična le kompleksnost njene strukture, ampak tudi fleksibilnost vlog, ki jo odigrajo njene strukture; tako lahko iste reakcije otroka udejanimo na povsem drug način in pride do zamenjave ene psihične funkcije z drugo.

Knjigo tvori devet poglavij posameznih avtoric, kjer predstavlja vsako poglavje zaokroženo celoto. Osrednji avtorici knjige sta profesorici L. Marjanovič - Umek in

M. Zupančič, ki sta prispevali tudi uvodno poglavje, katero govori o teorijah otroške igre. Za opredelitev igre sta vzeli naslednje kriterije: namernost, usmerjenost na predmete, odsotnost posledic, notranjo motivacijo in oblikovanje alternativne stvarnosti. Avtorici pa se še posebej zadržita pri razlagi igre skozi posamezne razvojno psihološke teorije (biologistične, kognitivistične, jezikovne, psihodinamske in strukturalistično taksonomske).

V nadaljevanju knjige je posebej obravnavana igra predšolskega otroka na deskriptivni ravni, ki zajema opise posameznih glavnih oblik igre: funkcijska, konstrukcijska, dojemalna, simbolna in igre s pravili. V tretjem poglavju knjige je nato še posebej podrobno obdelana igra mlajšega otroka – malčka v povezavi z otrokovim govornim in socialnim razvojem. K temu se naveže naslednje poglavje o igri predšolskega otroka, kjer je težišče na igri kot podpori razvoja mišljenja, socialne kognicije in govornega razvoja. Naslednja poglavja podrobno obravnavajo sredstva ali pripomočke za igro, vlogo odraslih v otrokovi igri in pomen igre v kurikulumu za predšolske otroke; v zadnjem primeru je še posebej zanimiva analiza vloge vzgojiteljice in vpliv sovrstnikov na otrokovo igralno aktivnost. V predzadnjem poglavju avtorice obravnavajo osnovna metodološka vprašanja proučevanja igre. Kritično lahko zapišem, da bi to poglavje po svoji naravi sodilo bolj v prvi kot v drugi del knjige. Knjiga se zaključuje s pregledom igre v različnih kulturah glede na dani socio-kulturni kontekst.

V tem kratkem prikazu knjige, od izvorov za njeni nastanek do poskusa grobe predstavitev vsebine, ni bilo možno razčlenjevati posameznih podpoglavij in se spuščati v podrobno vsebinsko recenzijo. Navkljub vsemu pa lahko zapišemo, da smo v slovenski psihologiji dobili že dolgo pričakovano delo, ki na izviren način z vidika psihološke znanosti obravnava otrokovo igro od rojstva do vstopa v šolo. Na ta način se mlada generacija raziskovalk na nek način vrača k primarnim empiričnim psihološkim raziskovanjem v slovenski razvojni psihologiji, ki jih je pričel naš učitelj prof.dr. Ivan Toličič. Knjiga bo dragocen pripomoček za študij otrokove igre ne le psihologom, ampak vsem tistim, ki se profesionalno ukvarjajo z nego in vzgojo predšolskega otroka.